

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט פלילי מדיניות התביעה - כללי
תאריך: י"ד חשון התשס"ד, 9 נובמבר 2003 מספר הנחיה: 4.1001 (51.050, 51.050 א, 51.050 ב)	עצמאות התביעה הפלילית

עצמאות התביעה הפלילית

א. כללי

(1) מדיניות התביעה הכללית נקבעת על-ידי הרשויות המופקדות על-פי דין על אכיפת החוק, בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה. בעניין זה ראו במיוחד חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982, סעיפים 11 ו- 12.

(2) התביעה הפלילית פועלת בכל מקרה באופן עצמאי.

(3) ההחלטה אם להגיש כתב אישום במקרה מסויים מתקבלת על-ידי פרקליטות המדינה, המשטרה או באי-כוח היועץ המשפטי לממשלה בגופים השונים על-פי עובדות המקרה, החוק החל אותו עניין, שיקול הדעת המקצועי ומדיניות התביעה הנקבעת כאמור.

(4) במקרה בו לדעת פרקליט המחוז צפויות השלכות חשובות מבחינה מדינית, בטחונית או ציבורית, יתייעץ פרקליט המחוז עם פרקליט המדינה או היועץ המשפטי לממשלה, לפי העניין.

(5) היועץ המשפטי לממשלה יפעיל את הסמכויות המוקנות לו בחוק בתחום המשפט הפלילי על יסוד שיקול דעת עצמאי בכל מקרה ומקרה, בהתאם לעובדות, לחוק ולמדיניות התביעה, ובלי להיות כפוף להוראות או למדיניות של שר או של הממשלה.

על-פי המלצות ועדות הנשיאים אגרנט ושמגר, במקרים בעלי חשיבות מיוחדת מבחינה מדינית, בטחונית או ציבורית, יתייעץ היועץ המשפטי לממשלה, בהתאם לעניין ולצורך עם שר המשפטים, עם שר אחר או עם הממשלה. דבר זה יש לשמור למקרים חריגים ביותר, כדי להימנע ככל הניתן ממעורבות דרגים פוליטיים בהחלטות בתחום הפלילי, ואכן בפועל נדירה עשיית שימוש באפשרות התייעצות זו.

ב. התובעים הפליליים במשרדי הממשלה, ברשויות המקומיות ובעדות לתכנון ובניה

(1) כדי להסיר ספק מובהר בזה כי האמור בחלק א' להנחיה זו חל על כל התובעים הפועלים מכוח הסמכה מאת היועץ המשפטי לממשלה, בשינויים המחוייבים.

(2) לפי סעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982, התובעים במשפטים פליליים כוללים, נוסף לפרקליטים בפרקליטות המדינה ולשוטרים שנתמנו לצורך זה בידי המפקח הכללי של המשטרה, גם "מי שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו להיות תובע, דרך כלל, לסוג של משפטים, לבתי משפט מסויימים או למשפט מסויים".

מכוח סעיף זה מסמך היועץ המשפטי לממשלה משפטים העובדים במשרדי ממשלה שונים, להיות תובעים בנושאים מסויימים בהתאם לתחומי האחריות של היחידה או המשרד, וכן משפטים המשמשים יועצים משפטיים לרשויות מקומיות (עיריה, מועצה מקומית או מועצה אזורית ואיגודי ערים) ולועדות לתכנון ובניה (אם במעמד של עובד הרשות המקומית או הועדה ואם על-פי חוזה מיוחד עם הרשות המקומית או הועדה), לשמש תובעים מטעמו במשפטים פליליים על עבירות מסויימות שבוצעו בתחום הרשות המקומית.

(3) על התובע במשרד הממשלתי להפעיל שיקול דעת עצמאי בכל מקרה ומקרה, ואין הוא כפוף בתחום התביעה הפלילית, אלא להוראות או למדיניות של מי שממונה עליו במערכת המשפטית, להבדיל מן הממונה עליו במערכת המינהלית. במקרה של קושי או ספק יתייעץ התובע עם היועץ המשפטי של היחידה או היועץ המשפטי של המשרד הנוגע בדבר.

(4) משפטן שהוסמך כבא-כוח היועץ המשפטי לממשלה, כדי שישמש תובע במשפטים פליליים מסויימים מטעם רשות מקומית או ועדה לתכנון ובניה, חייב גם הוא להפעיל שיקול דעת עצמאי בכל מקרה ומקרה. אין הוא כפוף, בתחום התביעה הפלילית, להוראות של ראש הרשות המקומית, או נבחרים אחרים או עובדים בכירים של הרשות, בשאלה אם להגיש כתב אישום במקרה זה או אחר, מה העונש שראוי לתבוע בבית המשפט, אם לחזור מן האישום לאחר שכתב האישום הוגש, וכיוצא בזה.

(5) בכל מקרה, יש לשלול הוראות של נבחר ציבור או עובדים בכירים בגוף בו מועסק התובע, באשר לדרך בה ינהג התובע במקרה מסויים, ובשום מקרה לא יתחשב תובע בשיקולים פוליטיים של נבחר הציבור. נסיונות התערבות לטובת נאשם זה או אחר, מטעם נבחר ציבור, בהליכים פליליים שמנהלים התובעים הפליליים אין להם מקום כל עיקר, והם בלתי ראויים. מעשים אלה פוגעים בעצמאות התביעה הפלילית, שבמערכת הישראלית היא יסוד מוסד, ועלולים לפגוע בעקרון השוויון של ההליך הפלילי ולצבעו בצבעים פוליטיים - אם במהות ואם במראית עין - ובמקרים מסוימים, עלולים לעלות אף כדי עבירה.

לעניין עצמאות שיקול הדעת של התובע, ראו, בין היתר, בג"צ 337/85 סיעת ר"ש במועצה המקומית רמת השרון נ' ראש המועצה המקומית רמת השרון, תק-על 86(3) 23.

6) במקרה בו צפויות, לדעת היועץ המשפטי או התובע, השלכות חשובות מבחינה ציבורית, או אם נתעורר קושי או ספק במקרה מסויים, יתייעץ עם המשנה ליועץ המשפטי לממשלה או עם היועץ המשפטי לממשלה, לפי העניין.

7) עותק של הנחיה זאת יצורף לכל כתב הסמכה שניתן על-ידי היועץ המשפטי לממשלה.

לעניין הסמכת תובעים ברשויות המקומיות ובוועדות לתכנון ולבניה ראו גם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 8.1100.